

Een goed doordacht droogstandsmanagement als opmaat voor een gezonde, probleemloze melkproductie

Investeren in de lactatie

De droogstand is de belangrijkste periode van de lactatie, aldus dierenarts Ruth Bouwstra. Samen met collega Tine van Werven deed ze in opdracht van UGCN onderzoek naar de droogstand van zo'n driehonderd koeien op Nederlandse melkveebedrijven en de relatie met (uier)gezondheid aan het begin van de lactatie. Ze kwamen met tien actuele aandachtspunten en adviezen om de droogstand en daarmee de start van de lactatie nog beter te kunnen managen.

tekst Alice Booij

1. Met een laag celgetal de droogstand in

Een koe met een verhoogd celgetal (meer dan 250.000 cellen per milliliter) heeft zeer waarschijnlijk een geïnfecteerd kwartier. Zo'n kwartier heeft na kalven een verhoogd risico om klinisch te worden. Een gerichte droogzettherapie van hoogcelgetalkoeien is daarom van groot belang.

Als het celgetal vlak voor droogzetten verhoogd is, dan is het zeer aan te bevelen om deze koeien met antibiotica droog te zetten. Droogzetten kan het beste kiemspecifiek. Neem van de hoogcelgetalkoeien een melkmonster voor bacteriologisch onderzoek nog vóór het droogzetten en overleg met de dierenarts welke droogzetter het beste te gebruiken is. Op deze manier kunnen de aanwezige bacteriën effectief bestreden worden en is er minder kans dat het kwartier na de droogstand klinische mastitis krijgt.

2. Minder dan 10 kilo melk

Bij droogzetten is het streven een melkproductie van minder dan 10 liter. Bij producties daarboven neemt de kans op melklekken toe en dat betekent uiteindelijk ook een grotere kans op infecties en dus op klinische mastitis.

Om de koeien op tijd (vóór droogzetten) onder de 10 kilo melk te krijgen is het een idee om een speciale 'eindlactatiegroep' te maken. De koeien in deze groep krijgen aan het eind van de lactatie een energiearm rantsoen en drogen makkelijker op.

3. Let op conditiescore in droogstand

Koeien met een te ruime conditie bij het droogzetten (conditiescore hoger dan drie) én koeien die tijdens de droogstand meer dan een halve punt afvallen (dit zijn vaak dezelfde koeien) komen voor afkalven al in een negatieve energiebalans. Deze negatieve energiebalans wordt als de melkproductie eenmaal op gang is alleen maar groter.

Koeien in een sterke negatieve energiebalans hebben veel meer kans op (stofwisselings)ziekten aan het begin van de lactatie. Het is van groot belang inzicht te krijgen in de conditiescore van koeien bij droogzetten en in het verloop ervan tijdens de droogstand. Scoor koeien daarom op 200 tot 220 dagen lactatie, aan het begin van de droogstand en ongeveer een week voor afkalven. En pas zo nodig het eindlactatierantsoen of droogstandsrantsoen aan.

4. Let op uierhygiëne

Vieze uiers geven een verhoogde kans op mastitis, omdat de bacteriën dicht bij het slotgat zitten. Bij meerdere vieze uiers is de hygiëne op het bedrijf niet optimaal en daarmee verhoogt de infectiedruk. Maar wat is vies? Dat is af te lezen aan de hygiënescorekaart (zie www.ugcn.nl), waarbij plaatjes van uier, dijen, onderbenen en klauwen van koeien een beeld geven van de hygiëne.

5. Voorkom (slepende) melkziekte

Een negatieve energiebalans kan uiteindelijk leiden tot het ontstaan van slepende melkziekte en leververvetting. Deze twee aandoeningen geven een verhoogde kans op nieuwe (uier)infecties door de volgende factoren:

- verminderde eetlust;
- stress door ziekte;
- verminderde afweer;
- de koeien liggen vaak meer. Vooral als dit in een omgeving met slechte hygiëne is, neemt het risico op nieuwe infecties vanuit de omgeving toe.

Ook (subklinische) melkziekte werkt negatief op de (uier)gezondheid, zo blijkt uit onderzoek. Een koe met melkziekte heeft 6,5 keer zoveel kans om aan de nageboorte te blijven staan, 8,9 keer zoveel kans op baarmoederontsteking en 8,1 keer meer kans op het krijgen van mastitis.

6. Voorkom speenpuntvereelting

Koeien met speenpuntvereelting zijn vatbaarder voor uierontsteking. In de afweer tegen infecties vanuit de omgeving speelt de speenpunt een zeer belangrijke rol. De speenpunt is de eerste barrière die de bacterie moet passeren om via het tepelkanaal de uier te bereiken. Bij te veel speenpuntvereelting sluit het slotgat slecht, nestelen zich bacteriën in de rafelige rand en werkt de keratineplug onvoldoende. Vooral tijdens de eerste weken van de droogstand herstellen de speenpunten snel, maar dit herstel wordt gauw weer tenietgedaan in het begin van de lactatie als de melkmachine niet goed functioneert.

Als meer dan tien procent van de koeien tijdens de lactatie afwijkende speenpuntcores heeft, is het verstandig de werking van de melkmachine te controleren. Ook kan het bij probleemkoeien zinvol zijn om tijdens de droogstand de spenen te scoren. Kwartieren met spenen die één week voor afkalven nog steeds erg slecht scoren (categorie 1b/2b of slechter), hebben zes keer meer kans klinisch te worden.

7. Keratineplug sluit speen

De keratineplug in het tepelkanaal vormt een fysieke en chemische barrière voor bacteriën. Koeien die uit de droogstand komen met mastitis, hebben vaak een slecht werkende keratineplug. Zo'n 20 tot 25 procent van de koeien heeft hier last van. Bij droogzetten met meer dan 10 kilo melk per dag blijkt de keratineplug ook vaak onvoldoende te werken. Met een teat-sealer is de keratineplug kunstmatig na te bootsen.

8. Voorkom zucht

Koeien en vaarzen met zucht hebben 65 procent meer kans om klinische mastitis te krijgen. Door zucht neemt de doorbloeding af en daardoor is er ook een minder goede doorbloeding van de uier. Door de spanning die op de huid ontstaat, kan zucht ook zeer pijnlijk zijn. Zeker als bijvoorbeeld bij sterk gezwollen spenen een melkmachine moet worden aangesloten. Het goed leegmelken wordt in deze situatie ook lastiger. In melk die achterblijft in de uier kunnen bacteriën gemakkelijk overleven.

De slechte doorbloeding in combinatie met het lastiger uitmelken vermindert de afweer in de uier. Vaak is zucht een bedrijfsprobleem. Het ontstaan van zucht heeft vaak te maken met een verkeerde samenstelling van het droogstandsrantsoen. Het is daarom van belang om op bedrijven waar veel dieren last hebben van zucht het rantsoen eens goed door te nemen.

9. Droogstand: acht weken

Voor het risico op mastitis is de lengte van de droogstand van belang. Tijdens de droogstand krijgt de uier de tijd om te herstellen van de vorige lactatie. Restmelk wordt opgenomen en de koe kan genezen van eventuele subklinische infecties. Voor dit herstel heeft de uier zes weken nodig. Wanneer de koe is drooggezet met antibioticum is dit vaak na zes weken droogstand uitgewerkt. Hoe langer de koe dan nog droogstaat zonder werkzaam antibioticum in de uier, hoe groter het risico op het optreden van een infectie aan het einde van de droogstand.

De gemiddelde draagtijd is 280 dagen, maar koeien die twee weken eerder of later kalven zijn ook gewoon 'op tijd'. Vandaar ook het advies om koeien zeven tot acht weken voor de verwachte afkalfdatum droog te zetten. Overigens kan de drachtlengte (en dus de start van de droogstand) van andere melkveerassen (en dus kruislingen) verschillen van die van hf. Houd hier rekening mee bij het droogzetten.

10. Droogstand geslaagd, weinig problemen

Een geslaagde droogstand is vooral af te meten aan weinig problemen in de start van de lactatie. De streefwaarden liggen onder de 12 procent klinische mastitis (een op de vijf tot zes koeien) in de eerste 100 dagen van de lactatie, 5 procent nageboorteproblemen en maximaal 10 procent hoogcelgetalkoeien in de lactatie. Zit u met uw bedrijf hoger? Dan is er aan het management van de droogstand en de overgang naar de lactatie nog wel wat te verbeteren.